

*Podrobný výcvikový program velitele setniny (baterie)
až do skončení výcviku v setnině. Odůvodnění a výklad
programu pro každý týden.*

(Pokračování.)

H l a v a 1.

První týden

(od 1. do 6. října).

K poznámce 1.

První říjen! Den nástupu nováčků a s ním ty věčně stejné obrazy: mladíci, na rtech právě odumřelé písně rekrutského veselí, zástupci všech vrstev národa, stojí tu nebo sedí zamlklí na svém kufříčku, pozorující nedůvěřivě své okolí. Čekají, až na ně dojde, aby byl stručným „presentován dne 1. října“ zpečetěn jejich osud.

Spatřujete v jejich očích ten tajený strach před neznámým, cítíte tu pokornou odevzdanost ve vůli vyššího řízení a chápete, kde asi bloudí v myšlenkách; přítomnost je vyplněna cele představami nedávné minulosti... Jak tu jen rozehrívá poslední políbek matky a mužně vzpružuje pevný stisk ruky otcevy! Mysl, rozechvěná vědomím, že napříště nebudou to oni, vždy dobrotiví a shovívaví, kteří mají souditi o dobrém a zlém, se poznenáhlu uklidňuje a v nitru nastává svítání — přichází důvěra.

Jsou mezi nimi mnozí, kteří tu prožívají první duševní krizi, a podle citového obsahu, stupně inteligence, životní zkušenosti a rázu domácí výchovy probíhají také různě tyto emoce.

To vše by měl každý velitel setniny předem uvážiti a vydati pro své podřízené velitele příslušné pokyny, aby tito velitelé poznali způsob, kterak uvést nováčky do vojenského života.

Mnoho krásných představ a dobrých předsevzetí se brzy kalí a zaniká vinou neuváženého jednání nižších velitelů, hlavně poddůstojníků. Ti, nedočkaví a dychtiví po uplatnění cvičitelských

způsobů, vystupují namnoze příkře proti ustrašeným nováčkům, popouštějíce přesprátiš svému furianství uzdu. Později však, jakmile nováčci vešli v kritický vztah k svému okolí, nebývá jejich mínění o těchto představených právě lichotivé a jejich služební autoritě prospěšné.

Jak jinak vzpomínají nováčci na ty, kteří jsouce si vědomi shora uvedených okolností jednali s nimi laskavě a shovívavě, doprávajíce jim času, aby se sami vypořádali se svými bolestmi. Tato vděčnost, byť i nevyslovená, má svůj ohlas v poctivém snažení na poli výcviku a jde obvykle za nimi při jejich odchodu z činné vojenské služby.

Presentaci a ustrojováním nováčků učiněn tedy úvod.

Ustrojení jsou odváděni na své světnice, kde se jich ujímají velitelé světnic, vysvětlující jim úpravu lůžek a podstatu pořádku ve světnici.

*

K poznámce 2. (Pěší výcvik.)

Nováčky zařadíme do družstev a začneme výcvik: základní postoj. Nepokládám za správné zahájití pěší výcvik výkladem o složení a nástupu družstva, jak se to všeobecně děje, a to ze dvou důvodů:

1. nástup družstva předpokládá znalost základního postoje a otáčení hlavy,

2. svádí to cvičitele, aby ponechávali nováčky již v prvních dnech výcviku v družstvu. To je značně na újmu individuálního výcviku, jehož hlavní zásadou je požadavek, aby se cvičilo ve volné skupince, nikoli tedy v tvaru. Jen tak získají cvičenci potřebnou volnost a směrlost; i čas věnovaný jednotlivcům je současně prospěšný celku, neboť ostatní vojíní cvičí zatím buď jednotlivě nebo ve dvojicích samostatně dále.

Nelze ovšem nástup družstva příliš dlouho odkládati, poněvadž ho cvičitelé potřebují k zavádění svého družstva na cvičiště a zpět do ubikací. Zařadili jsme proto nácvik příslušných statí na čtvrtek odpoledne. Je však povinností důstojníka, řídícího výcvik, aby přísně dohlížel na dodržování shora vyslovené zásady — neprováděti individuální výcvik v tvaru; činiti jinak, znamená ubíjetí zájem a vnitřní kázeň našich svěřenců.

Podle zásad, výtčených v části II (hlava 1), zařadili jsme do programu prvních dní větší počet cviků, vědouce již předem, že nemohou býti dokonale nacvičeny. Vedla nás k tomu snaha zpestřiti program živějším střídáním novot a zameziti tak nekonečné opakování několika málo cviků. Nic nepůsobí zhoubněji na mysl vojáků jako klíčící vědomí zmechanisované bytosti.

Bohužel, neřídí se tím mnozí velitelé a znechucují nováčkům vojenskou službu hned na začátku, kdy lze přece nejsnadněji je pro ni získat: vidíme nezřídka, kterak nováčci cvičí po celé hodiny na př. jen základní postoj a „Pohov“ nebo „Na rámě zbraň“, poněvadž v rozvrhu práce není pro tento den více stanoveno. Tím se ovšem pohrývá již v prvních dnech zájem vojáků, jehož bude v dalším průběhu výcviku stále více potřebí.

Opakovati nebudeme jen v hodinách k tomu určených, nýbrž učiníme tak i v hodinách ostatních, jakmile byla vyčerpána látka programem stanovená.

Ke konci vyslovme zásadu o postupu při opravování cvičenců: při nácviku v družstvu bylo by hrubou chybou trestati pro nepozornost a zaostalost jednotlivců celé družstvo. Cvik dáme opakovati jen těm, kteří jej nedokonale provedli; ostatní vojíní stojí v pohov. — Tak samozřejmě a kolikrát se proti tomu zhřeší za jediný den!!!

*

K poznámce 3. (Zkouška z čtení, psaní a počítání.)

Tato zkouška, kterou provádíme ve skupinách podle národnosti, je nařízena služebním předpisem a je velmi nutná. Jí získává velitel setniny:

1. podklad pro výběr vojínů do poddůstojnické školy,
2. vodítko pro rozdělení mužstva na obsluhu děl a jízdní,
3. údaje o intelektu jednotlivců, jimiž se doplňují jeho poznámky v jmenném seznamu,
4. odhalí se negramotní a téměř negramotní vojíní, které třeba určití do školy negramotných.

Od zkoušky jsou zproštěni jen absolventi středních škol, kteří napíší v stejné době žádost o přijetí do školy pro důstojníky dělostřelectva v záloze, podle výnosu MNO., čj. 10.403/vých. z r. 1924.

O vojínech, které podle vzdělání a výsledku zkoušky lze bráti v úvahu pro výcvik na poddůstojníky, pořídíme zvláštní seznam. Tito vojíní jsou nadále pozorováni, jak se osvědčují při výcviku. Z jejich počtu určíme kolem 15. října potřebný počet vojínů pro poddůstojnickou školu. (Pro baterii asi 10 mužů a 2 náhradníky.) Při výcviku tvoří zvláštní družstvo pod velením nejlepšího poddůstojníka.

Zkouška z psaní se skládá z krátkého diktátu (asi 10 řádků) a z volného vypravování na dané téma. Je účelné voliti za téma: „Předvečer odjezdu a popis cesty do posádky“. Máme tak možnost nahlédnouti do rodinných a sociálních poměrů vojínů a zjistiti jejich vnímavost a zeměpisnou orientaci.

Zkouška z počtů obsahuje provedení jednoduchých početních úloh v rámci základních početních úkonů.

Zkouška z čtení se koná přečtením několika řádků článku, majícího vztah k dennímu životu, a z volného podání obsahu.

Vojíní menšinových národností jsou podrobeni také zkoušce ze služebního jazyka. Tvoří ji krátký diktát a konverzace.

*

K poznámce 4. (První denní rozkaz.)

Nastoupí veškeré mužstvo baterie, i ti z nováčků, kteří by nebyli ještě ustrojeni. Přítomní jsou všichni gážísté setniny. Velitel baterie uvítá nováčky a představí jim jejich představené. V svém proslovu vytkne zásady dobrého vojína, poukáže na počáteční obtíže, vysvětlí náležitě pojem vojenské kázně, pospolitosti a bratrství, vybídne k poslušnosti, vytrvalosti, národnostní a náboženské snášenlivosti a ke konci nastíní vzájemný poměr velitele setniny a svého mužstva.

To jest jeden z oněch vnitřních momentů, o nichž jsme se zmínili v úvodě. Vhodné slovo ve vhodné době. Napětí se uvolňuje a veškeré city nelibosti jsou sváděny v úsobní cit radostného zklamání nad neshodou vytvořů obraznosti se skutečností. Zde promlouvá laskavý velitel, znatel lidské duše, jenž dovede najíti cestu

k nitru svých podřízených. Vliv jeho slov bude včas patrný v poctivém úsilí na poli vojenského výcviku.

Po rozchodu nováčků připomene velitel mužstvu starého ročníku jeho povinnosti k nováčkům a upozorní na zásady dobrého vespolečného soužití.

Mám za to, že by první denní rozkaz měl pojednávat o těchto věcech:

1. Rozdělení činnosti uvnitř baterie mezi gážísty setniny.
2. Určení velitelů světnic a jejich zástupců.
3. Péče o zdraví a čistotu těla.
4. Adresa vojinů.
5. Poučení o dovolených z nutných rodinných důvodů.
6. Varovné upozornění před zběhnutím.
7. Poučení o účelu a úschově průkazních lístků.
8. Chování nováčků při poplachu.
9. Zákaz pobytu v kancelářských místnostech v mimoslužební době.
10. Odeslání civilních šatů vojinů.

V čtení těchto věcí a v jejich vhodné interpretaci možno podle okolností pokračovati následujícího dne. Vojín menšinových národností jsou informováni o obsahu uvedených článků v mateřské řeči. Třeba tedy připravit příslušné překlady a výklady.

Článek 3: P é č e o z d r a v í t ě l a.

Zmíněný článek obsahuje krátké poučení o zásadách hygieny těla a odůvodňuje obšírně rozkaz velitele baterie, jímž nařizuje otužovati tělo mytím studenou vodou. Jeho důsledné provádění vede k trvalému návyku a má v zápětí otužení nervového systému a zvýšení vzdornosti pokožky náhlým změnám ovzduší. Vzhledem na to, že mezi nováčky jsou mnozí, kteří o hygieně těla nemají zvláštních znalostí, nabývá tento článek zvýšeného významu.

Článek 4: A d r e s a v o j i n ů.

Nejlépe informujeme o ní vojíny, napíšeme-li správnou adresu na tabuli, odkud ji nováčci opíší. K tomu připojíme krátký výklad o vnější úpravě adres a upozorníme vojíny na nejbližší poštovní schránku.

Článek 5: D o v o l e n é z r o d i n n ý c h d ů v o d ů.

Vznik skutečností, které odůvodňují žádost vojína o udělení dovolené z nutných rodinných důvodů, nelze předvídati. Ve většině těchto případů je třeba urychleného vyřízení, jinak vzniká nebezpečí v prodloužení. Aby nepovstaly event. průtahy pro zavedené šetření o hodnověrnosti údajů, uváděných žadatelem, je účelné hned na začátku upozorniti vojíny na příslušné ustanovení předpisu a vyzvati je, aby o nich ihned informovali své příbuzné.

Článek 6: U p o z o r n ě n í p ř e d z b ě h n u t í m.

Zdá se, že blízké státní hranice jsou pro mnohé vojíny zdejší posádky silným magnetem; každoročně jich několik přebíhá a nikdy nejsou k tomu důvody. Vojín přebíhá z lehkomyšlnosti, neuváživše dostatečně následky svého činu. Snad tu působí také klamná víra v odměnu za zběhnutí. Skutečnost je ovšem jiná. Zběhové jsou nepříjemnou přítěží úřadů, nejsou účastní sociálních zákonů státu a jsou nuceni pracovati za všech, tedy i za nejhorších podmínek. Jejich postavení v státě, pod jehož ochranu se utekli, není právě růžové. K tomu přistupuje, že veškeré jejich životní zájmy leží na území našeho státu; zde zanechali svůj maje-

tek a své příbuzné, zřekli se užitku dědictví a vlastního jmění a opovrhnuvše právní ochranou svého státu ztratili nutnou základnu soukromého podnikání. Tak se stávají v cizině brzy ubohými oběťmi bezcitných kořistníků lidské práce. Klatba, kterou na sebe uvalili nerozvážným svým činem, těžce je stíhá. Jako kající se vracívají!

Je dobře, upozorní-li velitel nováčky na tyto okolnosti hned při jejich příchodu. Rozumové důvody dosahují tu nejspíše úspěchu.

Článek 9: Pobyť v kanceláři.

Poněvadž velitel baterie nezná ještě nováčky po mravní stránce, musí se zvýšenou bedlivostí pečovati o bezpečnost svěřeného majetku a listin důvěrného rázu (mob. plán). Učiní tak jednak publikací zákazu meškati v kancelářských místnostech v mimoslužebních hodinách, jednak tím, že zostří dozor v obvodu setniny. Zároveň připomene mužstvu, že i v době služební je třeba kancelář ihned opustiti, není-li zde nikdo přítomen.

*

K poznámce 5. (Večerní škola Služebního řádu.)

Stojíme před těžkým problémem! Do 28. října musí býti téměř ukončen pěší výcvik v četě, dále obsluha vycvičena v některých úkonech u nakolesněné poločety, má býti z větší části ukončen průpravný výcvik v střelbě a vojíní seznámeni s obsahem Služebního řádu A-I-1, pokud jeho paragrafy mají vztah k dennímu životu vojína.

Co tedy učiniti, aby pracovní den se svými šesti hodinami na vše to vystačil? Po zralé úvaze a zhodnocení dříve získaných zkušeností rozhodl jsem se zařaditi do denního programu zaměstnání večerní školu Služebního řádu v době od 19 do 20 hodin s trváním do 15. října, tedy na dobu dvou neděl. Tato škola bude se konati v jednotlivých světnicích za osobního řízení velitele světnice.

K zřízení večerní školy vedla mě především:

1. s n a h a odlehčiti normálnímu zaměstnání, aby čas takto získaný mohl býti věnován pěšímu výcviku, výkladu o pušce a nutné teorii o střelbě z pušky,

2. s k u t e č n o s t, že v pravidelných hodinách Služebního řádu za řízení velitele setniny nebo jiného důstojníka nelze tak rychle postupovati, jak by bylo záhodno; vždyť za jednu hodinu nevyčerpáme zpravidla ani jeden paragraf. Je však třeba, aby nováčci byli v krátké době 1 až 2 neděl obeznámeni se základními normami vojenské služby, znali předpisy o pořádku a o organizaci služby. — Nelze si přece naprosto mysliti, aby vý k l a d o § 9. „Postup při vydávání a plnění rozkazů“ nebo výklad o § 12 „Prosby“ byl podáván teprve v l e d n u, a výklad o § 25 „Dozorčí služba“ a § 28 „Výcházka mužstva“ teprve v ú n o r u, jak jsem to viděl v programu výcviku nováčků u jednoho dělostřeleckého pluku.

Shora uvedenému požadavku nebude však vyhověno, spokojíme-li se jen výkladem Služebního řádu v hodinách pravidelného zaměstnání. Důstojník, kterému bylo svěřeno toto školení, musí pokračovati obezřele pomalu, za přispění četných a vhodně volených příkladů.

Po těchto úvahách jsem se odhodlal před nějakým časem zříditi večerní školu přes to, že jsem odpůrcem toho, aby se vojínu zkracoval jeho volný čas, na nějž má plné právo. Dnes mohu říci,

že se zřízení školy osvědčilo: vojíni-nováčci splynuli dříve se starým živlem a jejich mysl, obohacená dosud neznámými představami o vojenském životě, dala jim snáze překlenouti rozdíly občanského a vojenského života.

Vše závisí ovšem na způsobu, jakým se bude tato škola konati. Tedy především: *ž á d n á š k o l s k á z t r n u l o s t!* Mužstvo světlice se shromáždí kolem svého velitele, usedne na lavice, postele nebo kufry a velitel světlice poučí vojíny jednoduchým výkladem, za vhodné ilustrace příklady, o základních ustanoveních Služebního řádu naší branné moci.

Ráz školy je tedy *d r u ž n ě z á b a v n ý!* Vojíni téměř ani nepozorují, že jsou školeni o služebním předpise A-I-1.

Kromě výhod shora naznačených shledávám „večerní školu“ příčinou těchto předností:

1. Vojíni se stávají u vědomí získaných znalostí o vojenském životě sebevědomější a jistější, což má také vliv na jejich chování při výcviku.

2. Zvyšuje se tím jejich zájem o vojenské věci.

3. Výklad poddůstojníků, lidí vyrostlých ze stejného prostředí, bude prostější a záživnější než u mnohého důstojníka, a to je pro první dobu rozhodující. Kromě toho třeba si uvědomiti, že důvěra vojínů nováčků patří instinktivně více poddůstojníkům než důstojníkům (aspoň na začátku). To se bude zračiti též v tom, že se posluchači budou přednášejícího poddůstojníka během výkladu na to a ono dotazovati.

4. Poddůstojníci mají tu příležitost poznati své lidi i po stránce duševní (chápavost, bystrost, pamět, zájem), což je značně na prospěch veliteli při roztrídění mužstva na obsluhu děl a jízdní.

5. Vojíni získají večerní školou průpravu pro hodiny Služebního řádu, v nichž podává výklad o stejných věcech důstojník, a to již obšírněji a s vyššího hlediska.

Připojuji rozvrh látky pro večerní školu Služebního řádu A-I-1 v pořadí časové naléhavosti:

2. říjen: § 18 — Pořádek ve světnici.
§ 24 — Budiček a večerka.
§ 15 — Péče o zdraví těla.
3. října: § 3 — Kázeň.
§ 8 — Nadřízení a podřízení.
Vojenské hodnosti a jejich odznaky.
4. října: § 10 — Styk s představeným.
Jména představených.
§ 9 — Postup při plnění rozkazů.
5. října: V sobotu se školení nekoná.
7. října: O p a k o v á n í látky z předešlého týdne.
8. října: § 7 — Služební pořádek a postup.
§ 12 — Prosby.
§ 26 — Raport.
9. října: § 27 — Čtení denního rozkazu.
O p a k o v á n í probrané látky.
10. října: § 29 — Stejnokroj vojenských osob,
§ 28 — Vycházka mužstva.
11. října: § 25 — Dozorčí služba.
12. října: Sobota.

14. října: § 19 — Pořádek v konírnách.

§ 13 — Stížnosti.

15. října: O p a k o v á n í celé látky.

16. října: Zahazuje velitel baterie školení o Služebním řádu A-I-1 a A-I-2. (viz rozvrh práce pro 3. týden.)

*

K poznámce 6. (Nauka o pušce.)

V druhém týdnu začíná již výcvik s puškou. Pokud jsem mohl u různých jednotek pozorovati, dostávají tu nováčci pušku ponejprv do ruky. Tak se stává, že puška bývá neodborným zacházením poškozována. Ve většině případů nejsou si nováčci vůbec vědomi toho, že by podobné zacházení mohlo vážně poškodit pušku; neznají účel hledí a mušky a význam neporušené hlavně pro střelbu.

Je proto nanejvýš účelné, aby vojíni byli seznámeni s puškou ještě před zahájením cviků se zbraní, aby poznali její hlavní části, jakož i význam každé z nich pro střelbu a dovedli podle vštípených zásad správně pečovat o svěřenou zbraň.

Mnoho naraženin mušky a poškozenin hledí má zajisté příčinu v nedostatečné péči o pušku, která opět vyplývá z neznalosti zbraně a z nedostatku vzbuzeného zájmu. Tento zájem podnitíme jistě předběžným výkladem o účelu a vlastnostech pušky.

Proto jsme zařadili do rozvrhu 3 hodiny nauky o pušce vz. 24, které předcházejí výcvik s puškou. Školení provádíme tu jen v hrubých rysech, neboť podrobnější výklady budou následovati později.

*

K poznámce 7. (Teorie střelby z pušky.)

Stejně jako výcvik s puškou zahájíme také přípravná cvičení v střelbě v druhém týdnu. Odporovalo by zásadám dobré metodiky, kdybychom tu začínali mířením, nepojednavše dříve o základních pojmech střelby, jež umožňují představu a porozumění při přípravných cvičeních. Lze si těžko mysliti, že by vojíni bez tohoto úvodu náležitě vplynuli do říše představ, o kterou se svým výkladem snaží cvičitel. Není také možné, aby byl vzbuzen náležitý zájem, neděje-li se vnímání v souvislosti s vybavováním starších dojmů, jimiž se uceluje porozumění. Je tedy znalost teorie střelby základní podmínkou dobré střelby.

Tyto důvody mě vedly k tomu, že jsem do rozvrhu zařadil před zahájením přípravných cvičení v střelbě 3 hodiny věnované teorii střelby z pušky. Sluší podotknouti, že se této logické nutnosti téměř nikde nečiní zadost.

Školení provádí důstojník v míře, nutné pro praktickou střelbu. Veškeré číselné údaje mají jen usměrňovati představy. Nebudeme je nikdy od vojína požadovati. Chápavým vojínům utkví některé údaje častějším opakováním v paměti, méně inteligentní vojíni, i kdyby si je pamatovali, nedovedou jich prakticky využiti.

Základní poznatky teorie střelby mají býti vysvětleny vojínům s o u č a s n ě s přípravnými cvičeními. Činíme-li tak před jich zahájením, nemíníme tím, že by během přípravných cvičení měly býti vynechány. Je třeba, aby je cvičitel stále uplatňoval. Učiní tak, odvolává se na předešlé výklady o teorii střelby. Proč tedy provádíme toto školení?

1. Abychom urychlili průběh přípravných cvičení, neboť cvi-

čitel by byl jinak nucen podati stejný výklad každému družstvu, což zdržuje praktické provádění průpravných cviků.

2. Abychom měli záruku, že vyučování je prováděno v svém postupu metodicky, ve volbě prostředků názorně, že se vojín učí jen věcem pro praxi potřebným, a to způsobem nejvhodnějším. Tuto záruku poddůstojník zpravidla neposkytuje.

3. Abychom uvedli vojína již předem v jistý vztah k pušce a střelbě, takže vzhlížeje k ní v prvních hodinách průpravných cvičení má o nich po stránce technické a balistické již ucelený názor.

Hlava 2.

Druhý týden

(od 7. do 13. října).

Druhý týden je ve znamení intensivního pěšího výcviku, který se v druhé polovině týdne provádí již v družstvu. Je třeba mít na mysli toto: že dnem 14./X. začíná specialisace výcviku a dopolední zaměstnání je vyhrazeno výcviku u děla a dělostřelecké nauce, dále, že odpoledne přistupuje vzhledem k brzké školní střelbě výcvik ve střelbě z pušky, a konečně, že dnem 16./X. začíná pravidelné školení o Služebním řádu.

Tím nezbývá v třetím a čtvrtém týdnu pro pěší výcvik příliš mnoho času, z čehož vyplývá nutnost využití v druhém týdnu celodenního zaměstnání jediné k pěšímu výcviku.

*

K poznámce 1. (Pěší výcvik.)

Pro postup v hodinách pěšího výcviku je rozhodující datum svátku národního osvobození. Provádíme tedy:

v 1. týdnu — výcvik jednotlivce,

v 2. týdnu — výcvik jednotlivce a zčásti také výcvik družstva.

v 3. týdnu — výcvik družstva,

v 4. týdnu — výcvik čtyř a nácvik tvarů pěší baterie.

Rozvrhem nařízen výcvik družstva teprve dnem 10. října a to proto, aby bylo již předem bráněno předčasnému ukončení výcviku jednotlivce. Je známý zjev, že nováčci jsou již v prvních hodinách výcviku stavěni v řad a tam cvičeni. Výsledek je ovšem úměrný metodě.

Zdůrazňujeme individuální výcvik, jenž musí býti rigorosně proveden. Tím ovšem není řečeno, že by chápaví a vyspělí jedinci neměli již dříve postoupiti do družstva. Zde bude naopak věci na prospěch, vytvoříme-li z nich zvláštní skupinku, která ke konci hodiny cvičí již v družstvu. Dobrým prostředkem k zvýšení úspěchů je vzbuzení osobní ctižádosti: odměnou za dobrý výkon vyznamenáváme nováčky veřejným provedením různých cviků. Dívající se mužstvo získává zároveň i měřítko pro hodnocení vlastních výkonů.

Hodina pěšího výcviku je dělena na několik časových intervalů, určených pro nácvik, mezi něž vkládáme kratší přestávky. Je důležité, aby cvičitelé správně odhadovali maximální možnosti svého mužstva a podle toho vhodně vsunovali přestávky. V době cvičení budou však žádati, aby se cvičilo s největší energií, při rychlém spádu. Cvičení musí býti rušná, ale krátká; to platí zejména o opakování. Bude tu lépe přesně provést

větší počet cviků — možno-li, tedy všechny — než do omrzení opakovati jich jen několik.

Je-li výcvik pokročilejší, plyne z toho, že si poddůstojník musí rychle uvědomovati, co vše bylo až dosud nacvičeno, a v rychlém sledu dáváti příslušné povely. Toto vybavování se neděje u poddůstojníků, vykonávajících první rok cvičitelskou praxi, dosti rychle, a tak jsme svědky trapného obrazu, kde cvičitel opakuje napřed nesčetněkrát jeden cvik, než se rozhodne dát jiný povel. Cvičení nemá spádu a postrádá systematičnosti. Některé cviky, na něž cvičitel zapomněl, neopakují se vůbec. Nezřídka se stává, že dává opakovat jen cviky lehčí, které jsou již uspokojivě prováděny, a to jen proto, aby se vyhnul cvikům nedokonale nacvičeným.

Vojíní cvičí sice celou hodinu, ale efekt je velmi nepatrný. Cvičení je neživé, jednotvárné a unavující. Není v něm křivky, která by značila vzrůst úsilí a vrcholný jeho bod.

Mám za to, že se tento nezdravý zjev dá snadno odstraniti. Velitel setniny nařídí cvičitelům, aby si vedli záznam o postupu výcviku, který nosí stále při sobě. Cvičitelé mají tak možnost zjistiti letmým pohledem, které cviky byly probrány, a opakovati ve vhodném pořadí jeden po druhém. Je tím zamezena jednostrannost v zdokonalování nácviku a jednotvárnost v provedení. Pokus, který jsem v této věci podnikl, se plně zdařil.

*

K poznámce 2. (Tělesná výchova.)

Podle zásad vytčených v stati „Tělesná výchova“ uvádíme níže organisaci první hodiny tělesné výchovy. Tato hodina má 75 minut, s následující 30minutovou přestávkou. Každá další hodina se prodlužuje o 5 minut na újmu přestávky až do maximální doby 85 minut.

1. Prostná (společně) 20 minut:

Pohyby paží napjatých, výpady, klony, otáčení trupu ve výpadech — vše ve směru rovném, ruch střední, časomíra 1—4, 5—8 — základní postoj, stoj spatný, připažit.

2. Cvičení v družstvech 30 minut:

první: průpravné cviky pro vrh granátem. Vrh míčem do dálky a do terče;

druhé: skoky do dálky s místa a s rozběhem;

třetí: břemena — přenášení těla bezvládného.

3. Hry — 25 minut:

Závodivá hra míčová, moslemínská honička.

*

K poznámce 3. (Rozdělení mužstva.)

Rozdělení mužstva na obsluhu děl a na jízdní je třeba prováděti velmi svědomitě, neboť na něm závisí z velké části výkon celku — baterie.

Při rozdělení přihlížíme k tomu:

1. aby vojíní byli zaděleni, pokud tak lze učiniti, podle dobrovolného projeveného přání,
2. aby mužstvo s vyšší duševní úrovní bylo přiděleno k obsluze.
3. aby rolníci, kočí, kováři a sedláři, vyhovují-li tělesnou výškou, přišli do stáje,
4. aby bylo pamatováno na jistý nadpočet jízdních, neboť možné úbytky jízdních dají se později jen velmi těžko doplniti, kdežto

nedostatek obsluhy lze snadno odstraniti přidělením jízdních vojáků,

5. aby bylo dbáno u obsluhy příznivějšího národnostního složení. Rozdělení mužstva je připravováno již od začátku a provádí se na podkladě:

- a) výsledku informativní zkoušky z 2. října,
- b) hlášení velitelů světnic o povahových sklonech jednotlivců,
- c) hlášení velitelů světnic o duševních schopnostech, zjištěných ve večerní škole Služebního řádu,
- d) hlášení cvičitelů o vojenské způsobilosti jednotlivců,
- e) hlášení nižších důstojníků a osobních poznatků velitele baterie,
- f) osobních záznamů.

Péče, kterou velitel baterie takto projeví při výběru vojáků, bude odměněna hladším průběhem výcviku a závěrečnými výkony bojové baterie. Jestliť nejdůležitější, aby si velitel dovedl vyhledati schopné spolupracovníky.

*

K poznámce 4. (Vycházka nováčků.)

Jedním z nutných předpokladů úspěchu při výcviku je příjemné střídání dojmů, jímž čelíme citu lhostejnosti a různým nelibým hnutím mysli. Jen tak uchováme své cvičence při veselé mysli, která je daleko přístupnější všem dojmům.

Jsouce věrni této zásadě, nařídili jsme již druhou neděli odpoledne vycházku nováčků. Je třeba si uvědomiti, že vojína zkrušuje ze všeho nejvíce omezená svoboda — ztracený styk s vnějším světem. Čtrnáctidenní pobyt v kasárnách při intenzivním výcviku a šablonovitosti vojenského interního života nemůže nikterak příznivě působiti na vojínů. Ubývá zájmu, neboť není nových dojmů.

Stanovisko, že vojínů má býti povolena první vycházka teprve 28. října, nepokládám za správné. Uvažme jen, že rozsah zaměstnání je vzhledem k 28. říjnu značně zhuštěn, výcvik se provádí při rychlém spádu velmi intenzivně, a to vše bez přechodu, náhle, brutálně. Tytéž dojmy se opakují den co den, přinášeje s sebou ztrátu novosti. Je nanejvýš nutné, aby vojín byl uveden působením nových vněmů v jiný myšlenkový svět a setřela se tak všednost kasárenského života. Čím spíše se tak stane, tím lépe pro výcvik.

Propustíme proto nováčky již druhou neděli na vycházku, utvořivše z nich menší skupinky pod vedením poddůstojníků, a spojíme příjemné s užitečným: nařídíme poddůstojníkům, aby provedli nováčky městem, upozornili je na významné veřejné budovy, voj. velitelství, byty gážistů a zakázané hostince. Necht' je dále zavedou na vhodný bod blízkého okolí, skýtající rozhled nad městem a okolím, a orientují vojínů i odtud.

Bude pak nejlépe, dostanou-li jednotliví poddůstojníci stručný program prohlídky města písemně. Poučení, kterého se má dostati vojínům během pochůzky, bude se vztahovati hlavně na pozdrav, na chůzi po chodníku, na styk s civilním obyvatelstvem a p. Stejně organizujeme vycházku i v neděli dne 20/X.

Tímto způsobem získají vojínů do 28. října povšechnou orientaci o své posádce a potřebné sebevědomí, vyplývající ze smělosti veřejného vystupování ve vojenském stejnokroji. Dne 28/X budou pak moci důstojně reprezentovati armádu.

A všimněme si těch živých rozhovorů a veselých tváří, z nichž sálá vnitřní uspokojení, když se nováčci vracívají ze své první vy-

cházký. Řekněte jim, že příští neděli půjdou zase, a budou se v potu tváře těšiti celý týden na neděli.

*

K poznámce 5. (Průpravná cvičení ve střelbě.)

I dělostřelec musí se naučiti správně užívatí pušky, pistole a lehkého kulometu, aby nabyt v boji přesnou střelbou potřebné mravní síly, důvěry v sebe a v svou zbraň a tím i převahy nad nepřítelem.

K tomu slouží průpravná cvičení v střelbě z těchto zbraní. Průpravná cvičení v střelbě z lehkého kulometu provedeme až v měsíci lednu, únoru a březnu, průpravná cvičení v střelbě z pistole provádějí se s žáky poddůstojnických škol během jejich pobytu v této škole, průpravná cvičení v střelbě z pušky zahájíme již ve středu, dne 8/X. Musí býti skončena do 6/XI (první ostrá školní střelba).

Průpravná cvičení se provádějí denně od 8 hod. 15 min. do 11 hod. a od 14 hod. do 15 hod. 30 min. Celá látka je rozdělena v jednotlivé cvičné částky, z nichž každou přidělíme jednomu cvičiteli; u toho se vystřídají všichni vojíní baterie. Získáme tím cvičitele — odborníky — pro jednotlivé části.

Průpravnou školu pro střelce možno rozdělití všeobecně na tyto části:

- I. Výklad výstřelu a letu střely; působení střelného prachu, výstřel, let střely.
Základní pojmy teorie střelby: osa hlavně, záměrná, dráha střely, prostor ovládaný, metný, krytý a bezpečný.
- II. Rozptyl: příčiny rozptylu, obrazec zásahů, střední zásah, obdélník rozptylu, účinnost střely.
- III. Míření: výklad o míření, hledí a muška, rovná muška, používání hledí, chybné míření a jeho následky, vliv osvětlení na míření rovnou muškou — účel hledí, výklad působení hledí, normální hledí a jeho význam, nejnižší hledí a jeho význam, hledí na ostatní vzdálenosti.
- IV. Trojúhelník chyb: na malé vzdálenosti, na velké vzdálenosti.
- V. Spouštění: výklad spouštění, zabránění, důležitost správného spouštění. Spojení spouštění s mířením, odhled a jeho význam. Překládání cílového bodu: výklad změny, kdy nutno měniti, cílový bod, různé vlivy na polohu zásahu.
- VI. Přikládání pušky k líci: výklad přikládání, správný a chybný způsob přikládání.
- VII. Cvičení zručnosti: v přikládání pušky k líci, v míření a spouštění ve všech polohách těla s bodákem a bez něho. Strach před výstřelem, opora zbraně a chyby při tom.
- VIII. Nabíjení pušky a skrytí nábojů: Zacházení s nimi. Prohlídky zbraně.

Část I. a II. jsme zařadili do rozvrhu školních výkladů (viz rozvrh pro 1. a 2. týden), část VII. a VIII. nacvičujeme během pěšního výcviku (viz rozvrh pro 3. a 4. týden).

Část III. přidělíme cvičiteli A,

část IV. přidělíme cvičiteli B,

část V. a VI. přidělíme cvičiteli C.

Na začátku jsou vojíní rozděleni automaticky na skupinky po šesti mužích a postupují od jednoho cvičitele k druhému. Později

se tvoří skupinky podle dovednosti a chápavosti vojáků tak, že jsou v svém složení stejnorodé. Těžce chápaví vojáci postupují pomaleji.

U dělostřelectva nelze pro nedostatek času provádět průpravná cvičení samostatně. Jsme proto nuceni provést školení souběžně s denním zaměstnáním. Z těchto důvodů nelze také určit za cvičitele více poddůstojníků než tři. Nedostávalo by se jich jinak pro zaměstnání ostatního mužstva.

Když veškeré mužstvo prošlo obdobím průpravných cvičení, přejdeme k střelbě zápalkami. Z vojáků, kteří neuspokojili, vytvoříme zvláštní družstvo, které koná průpravná cvičení znovu.

První ostrou školní střelbou není ovšem výcvik střelce ukončen. Je nutno dosaženou formu udržovati. Činíme tak nejlépe střelbou zápalkami.

Tím jsme rozřešili otázku, kterak provádět u dělostřelectva průpravná střelecká cvičení, aniž je bržděno normální zaměstnání. Předpokladem úspěchu je především náležitá znalost látky a hojnost pomůcek k názornému vyučování. Bez těchto pomůcek nelze vzbudit zájem. Cvičitel sám musí látku úplně ovládati. Vše, co tvrdí, musí také dokázati, dospívaje v příčinné souvislosti od věcí známých k úkazům novým.

Proto je třeba, aby velitel baterie věnoval velikou pozornost předběžnému školení cvičitelů.

H l a v a 3.

Třetí týden

(od 14. do 20. října).

K poznámce 1. (Ukázkové cvičení.)

V stati, pojednávající o názoru a o jeho významu pro výcvik, stanovili jsme zásadu, podle níž je třeba přidržeti se vždy názoru a předvésti zprvu buď celý předmět anebo poukázati na konečný cíl našeho úsilí jednoduchou improvisací. Aplikujme tuto zásadu na náš případ:

V sobotu 12./X. bylo rozděleno mužstvo na obsluhu děl a na jízdu. V pondělí 14./X provedeme na posádkovém cvičišti ukázkové cvičení. Mužstvo odpochoduje a zaujme na cvičišti vhodné místo. Velitel baterie podá stručný výklad o činnosti baterie polního dělostřelectva a upozorní vojáky na věci, kterých si mají povšimnouti. Mezitím se blíží baterie k cvičišti. Před nováčky odkolesní a zahájí palbu. Děla se nestavějí rovnoběžně a s přímým mířením přejde se ihned k střelbě: krátká palba cvičnými nábojkami, zastavení palby, odjezd. Po celou dobu demonstrace se nováčci dívají, aniž jsou o něčem poučováni.

Po cvičení je krátký proslov velitele baterie k nováčkům, v němž poukáže na zdařilé cvičení, jako na výsledek svědomité práce cvičitelů a veliké píle a zájmu vojáků, a vysloví očekávání, že i přítomní nováčci budou právě tak horliví.

Pak se přikročí k pěšímu výcviku a výcviku ve střelbě z pušky podle stanoveného programu. Jsou to cviky, jež v kasárnách nelze pro tvrdou půdu provádět. Po skončení zaměstnání na sednou nováčci (obsluha) na děla a odjedou do kasáren. To je začátek.

Co jsme tímto ukázkovým cvičením získali? Nováčci, zaujatí nezvyklým divadlem, jistě velmi bedlivě sledovali průběh celého cvičení. Dojem byl svou novostí najisto silný. Jsou uchváteni krá-

sou své zbraně, jejíž mohutná účinnost jim imponuje. Zrodil se zájem. Jsou dychtívi, dosáhnouti již stejného stupně vojenské dokonalosti, a nalézají omluvu pro hodiny krušného výcviku.

A po stránce psychologie účinu? Část předmětu vybavuje představu celého; jednotlivé cviky vybavují staré vněmy. Stopy se utvrzují. Tak jest usnadněno porozumění a vzbuzen zájem.

*

K poznámce 2. (Výcvik družstva.)

Výcvik družstva se provádí podle zásad uvedených v poznámce druhého týdne. Zdůrazněme opětě rušnost cvičení.

*

K poznámce 3. (Výcvik u děla.)

Zde bude naším hlavním úkolem stanovit na základě logických úvah pořadí naléhavosti různých úkonů. Podle něho provedeme i nácvik.

Pořadí cviků plyne z časového sledu bojové činnosti baterie a je dáno těmito hesly:

„Pochod — nepřítel zjištěn — palebné postavení — vjezd — příprava k palbě — povel — palba — odjezd.“

Tomuto pořadí odpovídá toto povšechné rozdělení látky:

1. činnost obsluhy u nakolesněné poločety,
2. odkolesnění, obraty k palbě a základní postavení u děla,
3. příprava děla k střelbě,
4. stavění prvků na miřidlech podle daného povelu,
5. různé druhy palby,
6. závady při střelbě,
7. přípravy k odjezdu — odjezd.

K bodu 3) Příprava děla k střelbě se provede taktěž v logickém pořadí: rydlo, tůčka, sklopny, opěrný můstek, spoušťová závěrka, závěr, spouštěcí šňůra, náměr, brzdění, lafetová sedátka — nasazení miřidel a jejich normální postavení.

Každý povel k střelbě obsahuje nařízení k provedení jistých úkonů, které vyjádřeny svými hesly dávají toto pořadí:

Prvky miřidel — příprava střeliva — náplň — časování — nabíjení — zaměření — spouštění.

Mám za to, že toto pořadí nácviku vyhovuje nejlépe a že by předpis měl býti podle toho také uspořádán. Činnost obsluhy vyplývá tu jedna z druhé a je pro mužstvo v svém celku srozumitelnější.

Podle předpisu D-II-la by bylo pořadí hesel asi takové: příprava děla k střelbě, povel, pochod, nepřítel hlášen, palebné postavení, vjezd, odkolesnění, palba, odjezd, zvláštní případy střelby.

Vidíme, že pořadí je nelogické. Bude třeba zkušeného důstojníka, aby toto pořadí upravil sám a přizpůsobil je časovému sledu bojové činnosti baterie. Jediné v tomto sledu se dá výcvik výhodně prováděti.

Co však, nebude-li míti důstojník tento rozhled o potřebách výcvikové metodiky?

Po skončení přípravy k střelbě dostaneme povel. Bylo by tedy na místě zařaditi hned za přípravami nácvik přímého míření a zaměřování a teprve potom prováděti nácvik palby. Leč místo toho následuje ihned střelba. Tuto záměnu jsme provedli po zralé úvaze:

je totiž nutné, aby obsluha po nácviku jednotlivých úkonů z přípravy děla k střelbě sloučila je napřed v společnou činnost a získala tak ucelený obraz o vzájemné spolupráci. Tím se utvrdí i stopa dojmů vzniklých při individuálním nácviku.

V tomto pořadí provedeme tedy výcvik mužstva.

*

K poznámce 4: (Úvod jízdních do jejich služby.)

Při nynější krátké služební době se snažíme, aby voják byl co nejdříve schopen služby v poli. Volíme tedy nejrychlejší, i když ne snad nejdůkladnější metodu výcviku. To se projevuje u jízdních hlavně v zkrácení výcviku na oprati. Někteří velitelé neprovádějí jej vůbec a začínají ihned jezdit s uzdečkou. Svě stanovisko odůvodňují krátkou služební dobou. Mám za to, že i při naší krátké služební době nesmíme úplně zanedbávat výcvik na oprati, poněvadž jedině jím získává voják správný a pevný sed a tím i důvěru.

Budeme proto od 16./X. do 15./XI. prováděti výcvik jízdních nováčků na oprati a teprve od 16. listopadu jízdu v oddělení s uzdečkou. Zájem zvýšíme, zařadíme-li na začátku do výcviku vyjížďky do terénu. Při nich jde jediné o vzbuzení záliby pro toto odvětví služby a o vznik důvěry ke koni. Projíždíme terén zprvu pouze krokem, později na vhodných místech mírným klusem.

Po svém přidělení do stáje jsou jízdní vojáci hned v prvních dnech seznamováni s ošetřováním, sedláním, uzděním a voděním koní, a s předpisy o státní službě. Důležité je, aby se nováček brzy spřátelil s koněm a naučil se s ním zacházeti. Je třeba odstraniti nedůvěru mnohých nováčků ke koni. Učiníme tak nejlépe poukazem, že kuň rozumným a přívětivým zacházením uvykne poslušnosti a ochotnosti a že koně plaché a zlovolné byli zkaženi jen hrubým zacházením koňáků. Na důkaz předvedeme zvlášť poslušného koně a upozorňujeme nováčky na projevy jeho přítulnosti. Každý z nich bude pak nadále veden touhou získati sobě stejně poslušného koně. A v tomto ušlechtilém snažení jsme dosáhli cíle. Ostatní výcvik provedeme podle dříve stanovených zásad co možná názorně. Jeho časový rozbor nelze pro povahu služby jízdních podati.

*

K poznámce 5: (Tělesná výchova.)

1. Prostná (společně) 25 minut:

Pohyby paží krčením a trčením, otáčení trupu ve výpadech — vše ve směru rovném, ruch střední, časomíra 1—4, 5—8, základní postoj, stoj spatný, připažit.

2. Cvičení v družstvech 30 minut:

první: nošení raněných ve dvojicích a v trojicích,

druhé: nácvik výběhu z nízkého startu,

třetí: úpolnické postoje a pohyby pro šerm bodákem.

3. Hry — 20 minut:

„Na hradního“, honička poskoky po jedné noze a po obou nohou.

*

K poznámce 6: (Služební řád.)

Služební řád musí býti podán co možná obrazně, t. j. na způsob improvizovaných praktických výstupů. Uvažme, že u lidí našeho mužstva jest počitek zrakového vněmu zpravidla vždy silnější než počitek vněmu sluchového. Co voják vidí, uchová v paměti lépe, než

co slyšel. Tímto způsobem se dá velmi vhodně demonstrovati mnohým norem Služebního řádu, jako na př.: pozdrav, hlášení, prosby, stížnosti, dozorčí služba, postup při plnění rozkazů, strážní předpisy a p.

Nováčci budou s velikým zájmem sledovati demonstraci, která jim utkví v mysli. Vzbuzujeme tím úmyslnou pozornost, která zaručuje utkvělost dojmu. Proto chceme-li, aby Služební řád byl náležitě pochopen a jeho znalost byla trvalá, nespokojme se jen přesností obsahu a jeho aplikací podle Sbírky praktických příkladů, nýbrž připravme pro jednotlivá ustanovení jednoduché demonstrace.

(Příště dále.)

Kapitán Theodor KAISLER:

Výpady.

I.

Definice a účel výpadů.

V ý p a d y jsou druhem útočného boje, o němž se v naší odborné literatuře dosud téměř vůbec nepsalo. Také naše taktické předpisy zmiňují se o těchto podnicích dosud jenom velmi málo.

Dosud platný Cvičební řád pro pěší vojsko používá v čl. 763 až 766 názvu př e p a d. Naproti tomu Polní řád používá důsledně pojmenování v ý p a d. Slovo výpad určuje pojem mnohem přesněji na zcela určitý druh vojenských operací, než mnohem širší význam slova přepad.

Pravda, jednou z podmínek zdaru výpadu je, aby se podařilo nepříteli přepadnouti. Avšak přepadnouti nepřítel možno i bez výpadu, na př. zastihneme-li při průchodu lesem neb osadou nepozorného, odpočívajícího nepřítel; nepřítel možno přepadnouti i palbou dělostřelectva nebo daleko dopředu posunutými kulomety, jež ušly pozornosti pochodového zajištění nepřítel atd.

Podle Polního řádu čl. 288 jsou výpady „akce na omezenou vzdálenost, prováděné menšími pěšími částicemi, avšak za účinné přípravy, podpory a ochrany palbou.“

Podle Cvičebního řádu čl. 763 je výpad „... místní akce; chceme se jím buďto zmocniti části nepřátelského postavení nebo zajmouti nepřítel nebo něco zničiti. V úseku, který se od nějaké doby ustálil, může se přepad podařiti jenom tehdy... je-li podporován mocnou dělovou palbou.“

Podle G-V. čl. 480 může býti účelem nočních operací též provádění výpadů do nepřátelských linií „a to buď s obsazením terénu nebo bez něho; těmito výpady se chceme přesvědčiti, zdali je zachován dotyk s nepřítel, neb jej znovu navázati, zajmouti nepřítel nebo provésti bořivé práce.“

Ve většině případů jsou výpady jen malé operace. G-V praví v čl. 487, že „výpady se obyčejně provádějí menšími jednotkami.“ Dodejme, že obyčejně jenom pěchotou, ač se někdy musí účastniti i zástupci speciálních zbraní.

Provéstí výpad znamená vniknouti s malou poměrně jednotkou rychle a překvapujícím způsobem do části protivnickovy organizace předem přesně určené a ji buď dále udržeti nebo po splnění úkolu znovu vykliditi.